

Huvudman

Varbergs kommun
varbergdirekt@varberg.se

Ärendet

Tillsyn av grundskola vid Björkedalsskolan i Varbergs kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Varbergs kommun att senast den **2 september 2026** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning av legitimerade och behöriga lärare, att rektorn snarast anmäler till huvudmannen att en frånvaroutredning har inletts samt arbetet med åtgärdsprogram och anpassad studiegång. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Varbergs kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Varbergs kommun ska vidta följande åtgärder

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

1. Se till att eleverna ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare, om huvudmannen inte har rätt att tillämpa en undantagsregel. Inkom med en sammanställning av vilka lärare som undervisar eleverna i respektive ämne samt i vilken mån de har lärarlegitimation och behörighet för ämnet och aktuell årskurs. Om en undantagsregel har tillämpats ska detta anges (2 kap. 13, 17-18 §§ skollagen).

Arbetet med elevers frånvaro

2. Se till att rektorn, när en utredning av en elevs frånvaro har inletts, snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. En förteckning över de elever där frånvaroutredning inletts under vårterminen 2026 och datum för när en anmälan har gjorts ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).

Åtgärdsprogram och beslut om anpassad studiegång

3. Se till att det av elevens åtgärdsprogram framgår elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. I det ingår att om eleven är i behov av enskild undervisning ska det framgå av elevens åtgärdsprogram. Rektorn ska inkomma med beslutade åtgärdsprogram för de eleverna det gäller (3 kap. 9 och 11 §§ skollagen).
4. Se till att det i samtliga beslut om anpassad studiegång framgår de avvikelser som görs från den timplan, de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen samt motiveringen för dessa avvikelser. Samtliga beslut om anpassad studiegång ska fattas och motiveras utifrån varje enskild elevs individuella behov. Se även till att den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ska i samband med huvudmannens redovisning inkomma med samtliga aktuella åtgärdsprogram för eleverna på skolan samt elevernas individuella scheman (3 kap. 12 § och 29 kap. 10 § skollagen).
5. Se till att rektorn fattar beslut om ett nytt åtgärdsprogram i de fall det vid uppföljning eller utvärdering framkommer att elevernas anpassade studiegång behöver ändras. Rektorn ska i samband med huvudmannens redovisning inkomma med samtliga genomförda utvärderingar och aktuella åtgärdsprogram för eleverna på skolan (3 kap. 9 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser att undervisningen bedrivs av lärare, lärares anställning, att undervisningen följer och omfattar aktuellt ämnes syfte och centrala innehåll samt att frånvaroutredningar för elever med upprepande eller långvarig frånvaro genomförs.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:11215) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys hösten 2025 inlett en tillsyn av Björkedalsskolan i Varbergs kommun. Björkedalsskolan är en resursskola och riktar sig till elever i förskoleklass och årskurserna 1-9 i behov av särskilt stöd. Vid tidpunkten för tillsynen går elva elever på skolan i årskurserna 7-9.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Björkedalsskolan följer gällande bestämmelser om undervisningen omfattar aktuellt syfte och centrala innehåll och bedrivs av lärare, lärarnas anställning samt om eleverna får undervisning av lärare med legitimation och behörighet, arbetet med att utreda elevers frånvaro samt utformandet av elevers anpassade studiegång.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer den 27 och 28 januari 2026. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. betygskataloger, scheman och elevers åtgärdsprogram. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisning av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av samtliga elevers scheman samt en förteckning över skolenhetens undervisande personal (nedan angiven lärarförteckning). Av lärarförteckningen framgår lärarnas anställningsform, huruvida de har lärarlegitimation eller inte, aktuell behörighet samt vilka ämnen de undervisar i. Av lärarförteckningen samt i intervju med lärare och rektorn framgår att samtliga lärare har lärarlegitimation samt är tillsvidareanställda. Vidare framgår att all undervisning bedrivs av befintliga lärare.

Av lärarförteckningen framgår att tre lärare har behörighet att undervisa på låg- och mellanstadiet men saknar behörighet att undervisa på högstadiet. Det framgår även av lärarförteckningen att det saknas lärare med behörighet för högstadiet i fem ämnen; engelska, musik, slöjd, bild och hem- och konsumentkunskap. Rektorn uppger att skolan är en F-9 enhet och att rektorns företrädare, som har anställt lärarna, rekryterat lärare för att även kunna ta emot elever från mellanstadiet. Av lärarförteckningen framgår att sju av åtta lärare undervisar i ämnen som de inte har behörighet att undervisa i. Avseende läraren som undervisar i engelska uppger rektorn att läraren, som är legitimerad och har behörighet att undervisa engelska i årskurserna 1 - 6, för närvarande studerar för att få behörighet även för högstadiet. Läraren beräknas vara färdig under vårterminen 2026.

I sex ämnen, där lärare undervisar utan behörighet, geografi, svenska, matematik, teknik, kemi och idrott, finns dock lärare med behörighet på skolenheten. I flera ämnen har de aktuella lärarna behörighet att undervisa i ämnet på låg- och mellanstadiet, men inte på högstadiet.

Skolinspektionen har inför tillsynen även tagit del av elevers aktuella scheman och jämfört dessa med lärarförteckningen. Vid jämförelsen kan konstateras att flera av eleverna får stor del av sin undervisning av lärare som saknar behörighet i sin lärarlegitimation att undervisa i aktuella ämnen. Fem elever har hälften av sin undervisning eller mer som genomförs av lärare utan behörighet i aktuella ämnen. Två elever ges undervisning av lärare utan behörighet på fyra lektioner i veckan, av sammanlagt sex eller sju. En elev har 11 lektioner i veckan, av 17, med lärare utan behörighet. På flera elevers scheman framgår lektioner i "arbetspass", vilket lärare och elevhälsan förklarar är undervisning utifrån elevers önskemål. Att det inte av scheman framgår vilka ämnen som undervisningen ska behandla gör att Skolinspektionen inte kan utläsa huruvida den angivna undervisande läraren har behörighet att bedriva undervisning i ämnet eller inte.

I intervju säger lärarna att rektorn beslutar om vilka lärare som undervisar eleverna samt att lärarna kan komma med förslag och synpunkter. Lärare som har ansvar för schemalaggningsen berättar att hen inte har något uppdrag att lägga schema utifrån lärarnas behörigheter. Lärarna beskriver att när elever börjar på skolan försöker antagningsgruppen, som består av rektorn och elevhälsan, att matcha eleven men någon av lärarna utifrån elevens behov eller intressen. Exempelvis om en elev är i behov av en trygg vuxen av ett visst kön kan en viss lärare utses att vara mentor och undervisande lärare för den eleven. Rektorn bekräftar att flera av lärarna undervisar i ämnen som de saknar behörighet att undervisa i. I beslut om vilka lärare som ska undervisa i olika ämnen uppger rektorn att hon prioriterar lärares förmåga att skapa en relation till eleven före lärarnas behörighet i aktuella ämnen. Rektorn säger vidare att hon är medveten om att det inte ser bra ut att lärare undervisar elever i ämnen som de inte har behörighet för men att det är avvägningar som hon har gjort. På frågan om rektorn har beaktat de undantagsregler för användandet av obehöriga lärare som finns i skollagen svarar rektorn Nej.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att endast den som har legitimation och behörighet som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen (2 kap. 13 § skollagen).

En legitimerad lärare har ansvar för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 15 § skollagen).

Lärare som inte uppfyller kraven i 13 § får trots det bedriva

1. annan undervisning på ett visst främmande språk än språkundervisning om de har
 - a. en utländsk lärarutbildning som motsvarar en svensk lärarexamen, och
 - b. kompetens att undervisa på det främmande språket,
2. undervisning i fristående skolor med viss särskild pedagogisk inriktning (2 kap. 17 § skollagen).

Om det inte finns någon att tillgå inom huvudmannens organisation som uppfyller kraven enligt 13 § eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska

1. vara lämplig att bedriva undervisningen, och
2. i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande.

En person som avses i första stycket får bedriva undervisning i högst ett år i sänder. Detta gäller dock inte om undervisningen avser modersmål (2 kap. 18 § skollagen).

Av förarbeten till skollagen framgår att läraren är det enskilt viktigaste faktorn för elevernas resultat. Studier visar att lärares ämneskompetens och didaktiska kompetens är avgörande för att eleverna ska nå goda resultat. Det betonas också att rektorn har ansvar för att planera verksamheten på ett sådant sätt att lärare används för sådan undervisning som läraren har utbildning för. I vissa fall tillåts huvudmannen att göra undantag från denna skyldighet. För att en undantagssituation ska anses föreligga ska det som huvudprincip antingen saknas lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva eller finnas särskilt skäl med hänsyn till eleverna, som exempel på vad som kan vara "särskilt skäl" anger förarbetena behov av att få bort en utbildad lärare från undervisningen som har missbruksproblem. Förarbetena ger också exempel på organisatoriska skäl som gör att all undervisning inte kan bedrivas av lärare med utbildning för den aktuella undervisningen. Det kan handla om hastiga svängningar i söktryck och elevkullarnas storlek, tjänstledigheter, förändringar i efterfrågan på viss undervisning eller ökat behov av särskilt stöd (prop. 2029/10:165 sid. 261-262, 267 f.).

Av skollagen framgår vidare att endast den som har legitimation får anställas som lärare i skolväsendet utan tidsbegränsning (2 kap. 20 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller skollagens krav när det gäller att endast lärare med legitimation anställs utan tidsbegränsning samt att all undervisning bedrivs av lärare. Tillsynen avslutas därför i dessa delar.

Skolinspektionen bedömer dock att det är en brist att huvudmannen och rektorn inte organiserat lärarna på ett sådant sätt att eleverna i så stor utsträckning som möjligt ges undervisning av lärare som innehar behörighet att undervisa i de ämnena och årskurser de bedriver undervisning i. Utredningen visar att rektorn vid planering och beslut av vilka lärare som ska undervisa i vilka ämnen inte utgår från vilken behörighet som läraren har, utan i stället från andra faktorer. Detta trots att det finns lärare anställda på skolenheten med behörighet att undervisa i ämnet och aktuell årskurs. Med en annan organisering av vilka lärare som undervisar eleverna skulle eleverna kunna få undervisning av lärare med behörighet i högre omfattning. Även om de skäl som rektorn framfört till grund för hur hon valt att organisera lärarna till viss del kan betraktas som beaktansvärda, utgör dessa inte sådana särskilda skäl som avses i gällande bestämmelser.

Arbetet med elevers frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av statistik över elevernas närvaro/frånvaro de senaste två terminerna. Av statistiken framgår att flera elever har hög frånvaro från undervisningen. Lärare, elevhälsan och rektorn uppger att elevers frånvaro följs upp regelbundet av elevers mentorer, skolans närvaroteam samt av elevhälsan.

I inskickad information inför tillsynen samt i intervjuer med elevhälsan och rektorn framgår att en anmälan till huvudmannen genomförts efter att en frånvaroutredning är färdigställd. Av information inför tillsynen framgår att enligt huvudmannens närvarorutin ska frånvaroutredningen, frånvarosammanställning, åtgärdsprogram samt handlingsplan bifogas en anmälan till huvudmannen. Rektorn uppger att anmälan till huvudmannen har gjorts för båda eleverna när utredningarna var klara. Rektorn säger vidare att ytterligare en frånvaroutredning har påbörjats men eftersom den inte är färdig har inte någon anmälan till huvudmannen genomförts. Rektorn uppger att en frånvaroutredning kan ta mellan tre och sex veckor att genomföra.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att en elev i förskoleklassen eller grundskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltiga skäl att utebli (7 kap. 17 § skollagen).

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro från den verksamhet som avses i 17 § ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan.

När en utredning om en elevs frånvaro har inletts ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen (7 kap. 19 a § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller skollagens krav när det gäller att skyndsamt utreda elevers upprepade eller långvariga frånvaro. Tillsynen avslutas därför i denna del.

Skolinspektionen bedömer dock att det är en brist att rektorn inte snarast anmäler till huvudmannen när en frånvaroutredning har inletts. Utredningen visar att huvudmannens närvarorutin anger att rektorn ska genomföra en anmälan till huvudmannen först efter att en utredning är färdigställd, vilket även bekräftas i intervjuer med elevhälsan och rektorn. Avseende den frånvaroutredning som pågick vid tidpunkten för

Skolinspektionens besök hade inte någon anmälan till huvudmannen gjorts. Detta är en brist eftersom en anmälan till huvudmannen ska genomföras snarast efter att en utredning om frånvaro har inletts.

Åtgärdsprogram och anpassad studiegång

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Åtgärdsprogram

Skolinspektionen har under besöket och i kompletterande handlingar från huvudmannen tagit del av samtliga elevers åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammen framgår att samtliga elever har särskilt stöd i form av anpassad studiegång och alla elever utom två har enskild undervisning. Av information inför tillsynen samt i intervjuer med elever, lärare, elevhälsan och rektorn framgår dock att samtliga elever har både anpassad studiegång och enskild undervisning. Två elever har således enskild undervisning utan att det framgår av deras respektive åtgärdsprogram.

Anpassad studiegång

Av åtgärdsprogrammen framgår att det är rektorn som har fattat beslut om elevernas åtgärdsprogram och att skolans specialpedagog är ansvarig för åtgärderna (anpassad studiegång och enskild undervisning) samt för uppföljning och utvärderingen av elevernas åtgärdsprogram.

Av åtgärdsprogrammen framgår rektors beslut om anpassad studiegång för eleverna och det som anges är elevernas tid i skolan, exempelvis kl. 9.00 – 11.45, samt vilka ämnen eleven ska få undervisning i. Det framgår inte omfattningen av elevens undervisningstid, det vill säga vilken undervisningstid eleven ska ges i respektive ämne, eller om eleven ska undervisas i ämnet i enlighet med huvudmannens timplan eller om delar av undervisningstiden har anpassats bort. För de elever som läser ett eller flera So- (geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap) eller No-ämnen (biologi, fysik och kemi) framgår det inte vilket eller vilka av ämnena som eleven ska läsa. Att rektorn inte tar ställning till hur mycket undervisningstid elever ska ges i de olika ämnena bekräftas av både lärare och elevhälsan.

Skolinspektionen har även tagit del av samtliga elevers individuella scheman. Av elevernas scheman framgår att det finns en stor variation i hur mycket undervisning eleverna ges, från två lektioner á 45 minuter i veckan till 17 lektioner i veckan (sammanlagd undervisningstid på ca 14 timmar per vecka). Sju elever har färre än tio timmars undervisning i veckan. Vid kontroll av elevernas scheman framgår att den undervisningstid de erbjuds i de olika ämnena oftast understiger det antalet timmar som de ska läsa

enligt huvudmannens timplan. Rektorns beslut om anpassad studiegång överensstämmer därmed inte med den faktiska undervisningstiden eleverna erbjuds. Detta eftersom det av åtgärdsprogrammen inte framgår att även i de ämnen som eleverna ska undervisas i har tid anpassats bort.

Ändringar i den anpassade studiegången

Av samtliga åtgärdsprogram framgår datum för utvärdering: för tre elever ska en utvärdering genomföras i början av april och för resterande åtta elever ska en utvärdering genomföras i slutet av maj. Som bilaga till elevernas åtgärdsprogram finns de dokumenterade uppföljningar som genomförts av specialpedagogen. I uppföljningar för majoriteten av eleverna framkommer att ändringar i elevernas anpassade studiegång har genomförts efter uppföljningen. Ändringarna består i att ett eller flera ämnen har lagts till eller tagits bort från elevens schema. I uppföljningarna dokumenteras ändringarna i form av vilka ämnen som ska prioriteras under perioden samt att "övriga ämnen utgår". Rektorn fattar inget beslut om nytt åtgärdsprogram för eleven trots dessa ändringar i det särskilda stödet som eleven erbjuds.

Vidare uppger både lärare och elevhälsan att de inte följer upp eller känner till att rektorn gör någon uppföljning av hur mycket undervisningstid eleverna får i respektive ämne. Rektorn säger att eftersom elevernas schema ändras under terminen kan hon inte följa upp hur mycket undervisningstid som eleverna har fått.

Förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program

Av elevernas åtgärdsprogram och beslut av anpassad studiegång framgår inte vilka avvägningar som har gjorts för att eleven ska ges möjlighet att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn uppger att det inte är ett uttalat mål att eleverna ska kunna bli behöriga till ett nationellt program på gymnasiet. Elevhälsan säger att det är viktigare att elevernas mående inte försämrats än att de ska ges så mycket undervisningstid som möjligt och att ha en chans att komma in på ett gymnasieprogram efter årskurs 9. Rektorn säger att eftersom det tas så mycket hänsyn och görs så mycket anpassningar för eleverna blir de inte förberedda på fortsatta studier på gymnasieskolan, vilket gör att det finns en stor risk för en tillbakagång för eleverna när de börjar studera på gymnasieskolan.

Vid intervjun med elever uppger en elev i årskurs 9, som har godkända betyg i tio ämnen, bland annat i ämnena svenska, engelska och matematik, att hens mål är att bli behörig till ett högskoleförberedande program. Av elevens åtgärdsprogram och schema samt av betygskatalogen framgår att eleven har anpassad studiegång och inte läser ämnena historia, religionskunskap och samhällskunskap, vilka krävs för att eleven ska bli behörig till det aktuella högskoleförberedande programmet. Det innebär således att eleven inte kommer att kunna uppnå behörighet till det aktuella nationella program som är eleven vill.

En annan elev i årskurs 9, vars mål är att bli behörig till ett yrkesprogram, har godkända betyg i sju ämnen samt betyget F i svenska. Eleven uppnår därmed i december 2025 inte kraven för behörighet till ett yrkesprogram. Av elevens schema framgår att eleven ges i genomsnitt 115 minuters undervisning i svenska per vecka. Av huvudmannens timplan framgår att elever i årskurs 9 ska få 160 minuters undervisning i svenska varje vecka. Det innebär att elevens möjlighet att bli godkänd i ämnet svenska och därmed behörig till ett yrkesprogram försvåras när undervisningstimmar anpassas bort i ett ämne som eleven behöver bli godkänd i för att kunna bli behörig till önskat yrkesprogram. Det framgår inte av elevens åtgärdsprogram vilka överväganden som gjorts för att eleven ska få förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas.

Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Rektorn får inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges

1. i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 §,
2. i form av distansundervisning och annan undervisning enligt 11 a §, eller
3. i form av anpassad studiegång enligt 12 § (3 kap. 9 § skollagen).

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program.

Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

I kommentarerna till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram betonas att eftersom ett beslut om anpassad studiegång innebär en risk att eleven inte når sådan behörighet är det viktigt att rektorn gör en prioritering av vilka ämnen som eleven ska koncentrera sig på. Eftersom behörighetskraven ser olika ut för gymnasieskolans program kan denna negativa konsekvens av en anpassad

studiegång mildras om åtgärden utformas med målsättningen att eleven ska nå behörighet till exempel till ett visst gymnasieprogram.

Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen. Rektorn bör också säkerställa att ett beslut om anpassad studiegång för en elev inte omfattar fler ämnen eller längre tidsperiod än nödvändigt. Om det är en del av ett ämne som anpassas bort är det viktigt att det noga övervägs vilka delar av ämnet som det är lämpligt att göra avvikelser från (Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram sid. 33).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolenhetens arbete med åtgärdsprogram och beslut om anpassad studiegång. Utredningen visar att samtliga elever har både anpassad studiegång och enskild undervisning. Avseende två elever framgår det inte av elevernas åtgärdsprogram att eleverna förutom anpassad studiegång även har enskild undervisning. Eleverna ges därmed särskilt stöd utöver vad deras åtgärdsprogram anger. Detta är en brist.

Därtill finns brister i rektorns beslut om anpassad studiegång eftersom det inte av rektorns beslut framgår i vilken omfattning eleverna ska ges undervisning i respektive ämne. Utredningen visar att rektorn inte tar ställning till hur mycket undervisning som elever ska ges i de olika ämnena eleverna läser.

Därtill överensstämmer elevernas beslut om anpassad studiegång inte med elevernas individuella scheman och flera elever får mindre undervisningstid i ett eller flera ämnen jämfört med elevernas beslut om anpassad studiegång. Vidare finns inte någon koppling mellan huvudmannens beslutade timplan och elevers anpassade studiegång.

Ett beslut om anpassad studiegång i grundskolan innebär för en enskild elev avvikelser från den timplan och undervisningstid samt de ämnen som annars gäller för utbildningen. Anpassad studiegång är ett mycket ingripande beslut för den enskilde eleven och ska föregås av noggranna överväganden, eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Det är därför av stor vikt att rektorn säkerställer att undervisningens omfattning inte minskas mer än vad eleven har behov av, samt noga överväger i vilka ämnen som eleven ska ges undervisning.

Därtill görs inte någon uppföljning av hur mycket undervisningstid som eleverna har fått i respektive ämne. I samband med att specialpedagogens uppföljning av elevers åtgärdsprogram genomförs görs ändringar i den anpassade studiegången, genom att ämnen läggs till eller tas bort från

elevens schema. Ändringarna i det särskilda stödet görs utan att ett nytt åtgärdsprogram upprättas. Det innebär dels att beslut om den anpassade studiegången inte kan anses ha fattats av rektorn, dels att åtgärderna i det beslutade åtgärdsprogrammet inte stämmer, dels att elev och vårdnadshavare fräntas möjligheten att överklaga beslutet. Ett åtgärdsprogram är en skriftlig bekräftelse på att en elev är i behov av särskilt stöd och vilka stödinsatser som ska sättas in. Det är därför ett viktigt dokument ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Därtill utformas inte elevernas anpassade studiegång så att eleverna så långt som möjligt ges förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Såväl rektorn som personalen uppger att det inte är ett uttalat mål att eleverna ska bli behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan. Att utbildningen inte utformas så att eleverna blir behöriga till gymnasieskolans nationella program synliggörs även genom att det finns elever i årskurs 9 med uttalade mål med sina studier, men där ämnen har anpassats bort helt eller delvis, vilket gör att eleverna inte har möjlighet att nå behörighet till de aktuella programmen.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att skolenheten har brister inom särskilt stöd när det gäller att ge särskilt stöd i enlighet med beslutat åtgärdsprogram, utvärdering av åtgärdsprogram samt beslut om anpassad studiegång.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Varbergs kommuns verksamhet vid Björkedalsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att eleverna ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare, att rektorn anmäler att en frånvaroutredning påbörjats till huvudmannen samt arbetet med åtgärdsprogram och anpassad studiegång. Det finns därför skäl att förelägga Varbergs kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Undervisningens innehåll

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärarna uppger i intervju att de kan genomföra allt centralt innehåll i kursplanen i samtliga ämnen som eleverna får undervisning i, trots att

eleverna har anpassad studiegång och minskad undervisningstid i flertalet ämnen. Rektorn säger att de elever som fått betyg i ett eller flera ämnen har fått undervisning som omfattar allt centralt innehåll i ämnets kursplan, men resterande elever inte har fått det eftersom eleverna har få timmars undervisning.

Av åtgärdsprogram och/eller schema framgår att samtliga elever ges enskild undervisning. Lärarna berättar att de moment i kursplanerna som innehåller interaktion och samarbete med andra elever genomförs tillsammans med en eller ett par andra elever eller tillsammans med läraren. Detta bekräftas av både elevhälsan och rektorn. Såväl elever som lärare ger exempel på moment som genomförts i undervisningen utanför skolan, exempelvis idrottsundervisning i en annan skolas gymnastiksal, simning, livräddning och padel. Eleverna säger också att de exempelvis i slöjdundervisningen kan låna in material eller maskiner som inte finns på skolan, alternativt åka till en annan skola för att utföra ett visst moment.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att det för varje ämne ska finnas en kursplan (10 kap. 8 § skollagen).

Av skolförordningen framgår att det ska gälla en läroplan för grundskolan, vilken innehåller kursplaner för grundskolans ämnen (9 kap. 1 § skolförordningen [2011:185]).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Varbergs kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller att undervisningen omfattar ämnens syfte och centralt innehåll. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

X Claes Börjesson

Beslutsfattare

Signerat av: Claes Börjesson

X Madeleine Olofsson

Föredragande

Signerat av: Madeleine Olofsson